

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik SSA Barbara Baran (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa W. T.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w S.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 1 grudnia 2015 r. sygn. akt I C 16/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że punktowi II nadaje następującą treść:

„II. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda W. T.:

a) kwotę 48 000 zł (czterdzieści osiem tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 18 marca 2015 r.,

b) kwotę 1200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) miesięcznie tytułem renty poczynszy od kwietnia 2015 r., płatną do 10 dnia każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat;”

2. w pozostałym zakresie apelację oddala;

3. znosi pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Barbara Baran SSA Anna Kowacz-Braun SSA Józef Wąsik

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Tarnowie:

- zasądził od (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda W. T. kwotę 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 1 800 zł tytułem odszkodowania - obydwie z ustawowymi odsetkami od 5 stycznia 2012 r., oraz po 1 200 zł miesięcznie tytułem renty poczynszy od 5 listopada 2011 r., płatnej do 10. dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat,
- ustalił odpowiedzialność strony pozwanej na przyszłość za skutki wypadku z dnia 5 listopada 2011 r. w którym poszkodowany został powód,
- w pozostałym zakresie powództwo oddalił,
- nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Tarnowie kwotę 8 068,19 zł tytułem kosztów postępowania,
- zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 894 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił, że w dniu 5 listopada 2011 r. w miejscowości C. doszło do wypadku drogowego polegającego na tym, że kierujący samochodem marki H. (...) o nr rej (...) naruszył zasady w ruchu drogowym i doprowadził do zderzenia z pojazdem marki F. (...) nr rej. (...), kierowanym przez powoda. Przeciwno sprawcy wypadku S. K. prowadzone było postępowanie karne, które wyrokiem Sądu Rejonowego w Bochni zostało warunkowo umorzone z dwuletnim okresem próby. Pojazd sprawcy wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w (...) S.A.

Po wypadku powód został przewieziony na Szpitalny Oddział Ratunkowy SP ZOZ w B., gdzie po wykonaniu badań zdiagnozowano u niego stłuczenie klatki piersiowej i brzucha. Następnie przebywał na Oddziale(...)do 7 listopada 2011 r. Po powrocie do domu powód miał problemy z poruszaniem się i musiał korzystać z pomocy rodziny przy codziennych czynnościach. Przez okres około 2 miesięcy głównie leżał w łóżku, po tym okresie zaczął poruszać się o kulach. W związku z nieustępującymi dolegliwościami powód kontynuował leczenie w Poradni (...) Poradni (...) w B.. W związku z silnymi dolegliwościami klatki piersiowej powód został też skierowany do Poradni Torakochirurgicznej. Po rozpoznaniu złamania żeber VII-VII po prawej stronie i podejrzeniu stawu rzekomego przeprowadzono zabieg operacyjny w Oddziale (...) II i wycięto powodowi zniekształconą chrząstkę VI żebra. Po wykazaniu uszkodzenia chrząstki stawowej kości skokowej powód leczył się w (...) szpitalu (...) w Z. W dniu 22 lutego 2013 r. przeprowadzono zabieg stabilizacji więzozrostu piszczelowo strzałkowego z implantem stali biologicznej. Następnie powód był poddawany rehabilitacji. W związku z powyższymi urazami powód do chwili obecnej pozostaje w leczeniu i rehabilitacji. W dniu 18 listopada 2015 r. zaplanowano zabieg usunięcia implantów z prawej nogi. W roku 2012 w Poradni Neurologicznej rozpoznano u powoda pourazowe uszkodzenie lewego nerwu łokciowego. Potwierdzono to badaniem (...). Pomimo leczenia nie ustępowało drętwienie IV i V palca lewej dłoni. Powód nadal korzysta z zabiegów fizjoterapeutycznych, kontynuuje leczenie i rehabilitację. Ostatnio zgłosił się do Poradni (...)z dolegliwościami bólowymi łokcia lewego. W 2016 roku powód planuje zabieg operacyjny. W związku z urazem lewego łokcia powód ma zalecone iniekcje domięśniowe lekiem N.. Po wykonanym zabiegu związanym z usunięciem fragmentu żebra powód ma na klatce piersiowej bliznę szerokości ok. 1 cm i długości ok. 10 cm. Po wykonanym zabiegu na prawej nodze powód ma bliznę długości około 7 cm.

W 2013 roku stawka godzinowa za opiekę realizowaną przez środowiskową opiekunkę (...) w Ł. wynosiła 12 zł a w 2014 roku 13 zł.

Powód zgłosił szkodę w dniu 14 listopada 2011 r. W postępowaniu likwidacyjnym ubezpieczyciel wypłacił mu kwotę 10 000 zł tytułem zadośćuczynienia, 533,60 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu leków i 1 355,62 tytułem zwrotu kosztów

dojazdów związanych z leczeniem. Ostateczną decyzję w zakresie wysokości przyznanych powodowi świadczeń ubezpieczyciel wydał w dniu 27 stycznia 2014 r.

Powód obecnie ma 51 lat, w chwili wypadku miał 47 lat. Przed wypadkiem prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...). Działalność zarejestrowana była jako realizacja projektów budowlanych związanych z wznoszeniem budynków. Powód głównie zajmował się pracami wykończeniowymi w różnych instytucjach. Zatrudniał pracowników. Działalność gospodarczą powód prowadził od 1997 roku. Równocześnie powód prowadził gospodarstwo rolne na powierzchni około 2 ha, głównie na własne potrzeby. W roku 2006 powód miał mniej zleceń w prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, wówczas więcej pracował w gospodarstwie. Pomagał też przy budowie domu siostry i brata. W roku 2010 i 2011 powód utrzymywał się głównie ze swoich oszczędności, wykańczał też w tych latach swój dom i brał mało zleceń.

Po wypadku powód przebywał na zasiłku chorobowym, następnie otrzymał rentę z(...). Obecnie utrzymuje się z renty, pomaga mu brat i szwagier. Żona powoda nie pobiera żadnych świadczeń. Na utrzymaniu powód ma trójkę dzieci, które się uczą. W uprawie gospodarstwa powodowi pomaga rodzina żony a sąsiedzi wykonują prace sprzętem rolniczym. Powód może wykonywać w gospodarstwie lżejsze prace.

W związku z leczeniem po wypadku powód odbywał podróże do placówek medycznych na badania, zabiegi i rehabilitację do B., K., Ł., Z.. W okresie od 5 listopada 2011 r. do 22 maja 2013 r. koszt tych podróży wyniósł 2 102,48 zł. Wyjazdy powód odbywał samochodem pod opieką członków rodziny.

Oprócz schorzeń związanych z wypadkiem powód leczy się na łuszczycę, ma również problemy z nosem. Ponadto uskarża się na bóle kręgosłupa z uwagi na rwę kulszową i leczy się w związku z nadciśnieniem tętniczym. Schorzenia te występowały u powoda jeszcze przed wypadkiem. Po wypadku powód nie korzystał z terapii psychologicznej.

W zeznaniach podatkowych powód zadeklarował dochód w wysokości: w 2003 r. 62941,76 zł, w 2004 r. 32 763,10 zł, w 2005 r. 53 095,60 zł, w 2006 r. 33.930 zł, w 2008 r. 67412,11 zł, w 2010 r. 3 150 zł, w 2011 r. 3 810,73 zł.

W dniu 18 grudnia 2012 r. powód wyrejestrował w/w działalność gospodarczą.

Orzeczeniem lekarza orzecznika (...)z 24 lipca 2013 r. powód został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym na okres od 20 czerwca 2013 r. do czerwca 2014 r. Następnie wydawano kolejne orzeczenia o niezdolności powoda do pracy na kolejne okresy. Decyzją Prezesa (...) z 6 października 2015 r. niezdolność do pracy przedłużono do 31 sierpnia 2016 r. Niecelowe jest przekwalifikowanie zawodowe a powód zdolny jest do samodzielnej egzystencji.

Obecnie powód otrzymuje rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy w kwocie 913,15 zł netto. W 2013 r. wysokość renty, jaką pobierał wynosiła 861,93 zł netto miesięcznie.

Orzeczeniem (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności w B. powód został zaliczony do lekkiego stopnia niepełnosprawności na okres od 10 września 2013 r. do 1 października 2016 r. W orzeczeniu wskazano, że powód może podjąć zatrudnienie w ramach otwartego rynku pracy w warunkach uwzględniających jego stan zdrowia. Wskazano, że konieczne jest zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie.

Obecnie w związku z dolegliwościami powstałymi na skutek wypadku powód musi pobierać lek N.. Koszt tego leku wynosi 54,90 zł miesięcznie. Ponadto powód zażywa leki przeciwbólowe. W okresie po wypadku powód musiał przyjmować głównie leki przeciwbólowe. Powód ciągle korzysta z rehabilitacji i musi pokrywać koszty związane z dojazdami na zabiegi. Łącznie na koszty leczenia i dojazdy na zabiegi powód wydaje 200 zł miesięcznie. Po wypadku wymagał opieki osób trzecich przez okres 60 dni przez 3 godziny dziennie. Koszt takiej opieki przy stawce godzinowej wynosi łącznie 1 800 zł.

Na skutek wypadku powód doznał urazu szyi, klatki piersiowej, brzucha, kończyny górnej lewej i kończyny dolnej prawej. Urazy te spowodowały obrażenia o charakterze ortopedycznym w postaci uszkodzenia części żebra VI po prawej stronie z następowym operacyjnym usunięciem części żebra oraz uszkodzenia stawu skokowego prawego w postaci uszkodzenia więzadła strzałkowo – skokowego przedniego. Na skutek tych urazów wystąpiły zmiany w kostce bocznej i kości skokowej z uszkodzeniem chrząstki stawowej i deformacją stawu skokowego prawego z wtórną artrozą po leczeniu operacyjnym – zespoleniu stałą biologiczną więzadła strzałkowo – skokowego. Uszczerbek na zdrowiu powoda wynosi łącznie 20 % wedle tabeli z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 roku.

W okresie po wypadku i po operacjach klatki piersiowej i stawu skokowego powód wymagał pomocy osób trzecich przy czynnościach życia codziennego. W związku z urazem klatki piersiowej po wypadku u powoda występował silny ból wymagający stosowania środków przeciwbólowych. Ból ten występował przez okres około dwóch tygodni po wypadku i w okresach dwutygodniowych po każdym z zabiegów. Poza tymi okresami u powoda występował ból o małym i średnim stopniu nasilenia, zwłaszcza w okresie zabiegów rehabilitacyjnych. Obecnie ból o małym nasileniu występuje u powoda przy dłuższym chodzeniu lub staniu w obrębie stawu skokowego prawego.

Obecnie leczenie urazu klatki piersiowej skutkujące uszkodzeniem żebra VI zakończono a rokowanie jest dobre. Leczenie stawu skokowego prawego nadal jest kontynuowane i prowadzona jest rehabilitacja. Rokowanie w tym zakresie jest niepomyślne a w stawie występują zmiany zwyrodnieniowe pogłębiające deficyt ruchu w stawie. Staw cechuje się ograniczeniem zgięcia grzbietowego stopy o 15 % i podeszwowego o 30 % z deformacją obrysów stawu. Pomimo rehabilitacji i leczenia operacyjnego występuje ograniczenie chodu i ruchomości. Powód może mieć ograniczenia w rekreacji, dłuższym staniu lub chodzeniu. Przynajmniej dwa razy w roku przez okres dwóch lat powód wymaga rehabilitacji i kontroli w poradni ortopedycznej.

Otyłość powoda i występujące u niego inne schorzenia nie mają wpływu na niestabilność stawu skokowego prawego. Wydane wobec powoda orzeczenie o niezdolności do pracy prawidłowo ocenia brak tej zdolności a rokowania co do dalszej zdolności do pracy wymagają oceny w przyszłości. Możliwe jest, że w przyszłości powód zyska częściową zdolność do pracy a zwłaszcza wobec poprawy stanu zdrowia będzie mógł wykonywać lekka pracę fizyczną zarówno w charakterze pracownika budowlanego jak i w gospodarstwie rolnym.

W wyniku wypadku powód doznał uszkodzenia lewego nerwu łokciowego co wywołało trwały uszczerbek na zdrowiu trwający powyżej 6 miesięcy i nie rokujący poprawy. Uszczerbek ten owocuje zaburzeniami czucia na IV i V palcu lewej dłoni; wynosi 2 % wedle tabeli z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 18 grudnia 2002 r. Powyższe uszkodzenie wymaga dalszego leczenia i rehabilitacji oraz stosowania preparatów witaminowych.

Uszkodzenie nerwu lewego łokciowego mogło powstać w wyniku uderzenia lewym łokciem lub przedramieniem o elementy samochodu. Przed wypadkiem powód nie uskarżał się na dolegliwości związane z lewym nerwem łokciowym. W wyniku leczenia uzyskano poprawę stanu tego nerwu. Obecnie nie ogranicza to sprawności ruchowej a daje jedynie odczucia drętwienia. To schorzenie nie daje podstaw do stwierdzenia u powoda niezdolności do pracy. Pod względem neurologicznym powód jest zatem zdolny do pracy jako pracownik budowlany oraz jako rolnik.

Do chwili wypadku powód pod względem psychologicznym prawidłowo funkcjonował we wszystkich rolach społecznych. Po wypadku musiał wycofać się z życia społecznego. Utrata zdrowia i zdolności do pracy były dla powoda bardzo obciążające i wywołały zaburzenie depresyjne, reaktywne. Zaburzenia depresyjne trwają nadal i prawdopodobnie będą trwać, póki powód nie odzyska chociażby częściowej zdolności do pracy. Zaburzenia te cechują się zaburzeniem snu i znacznego zmniejszenia aktywności życiowej. Powód ma znacznie podniesiony poziom lęku i czuje się niepełnowartościowy jako mąż i ojciec, ponieważ nie może utrzymać rodziny. Stanu lekowego u powoda cechują się zaburzeniem układu sercowo – naczyniowego – kołataniem serca pod wpływem napięcia i zdenerwowania, poceniem się, szumem w uszach, bólem głowy.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jedynie w części zasługuje na uwzględnienie. Dokonawszy analizy art. 435 § 1 i 436 § 1 k.c. sąd wskazał, że odpowiedzialność posiadacza pojazdu ukształtowana jest w oparciu o zasady ryzyka. Poszkodowany występując z roszczeniem odszkodowawczym nie musi zatem udowadniać winy pozwanego. Przesłankami, które wyłączają odpowiedzialność posiadacza pojazdu za szkodę są siła wyższa albo wyłączna wina poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą posiadacz nie ponosi odpowiedzialności, jako determinanty powstania szkody. Powód swoje roszczenia kierował nie przeciwko posiadaczowi samoistnemu pojazdowi, lecz ubezpieczycielowi, zatem przywołał sąd normę zawartą w art. 822 § 1 k.c. Skoro bowiem pojazd posiadał ubezpieczenie w zakresie odpowiedzialności cywilnej u pozwanego ubezpieczyciela – co było okolicznością bezsporną, powód mógł skierować swoje roszczenia bezpośrednio przeciwko temu ubezpieczycielowi.

Pomiędzy stronami nie było sporu odnośnie istnienia przesłanek do przypisania odpowiedzialności deliktowej po stronie pozwanej. Co do zakresu odpowiedzialności deliktowej, spór stronami sprowadzał się do wysokości świadczeń.

Zważywszy na zakres apelacji, w tym miejscu należy przytoczyć stanowisko sądu I instancji w zakresie roszczenia o rentę. Sąd wskazał, że nie ulega wątpliwości, iż doznane urazy wiązały się z dolegliwościami bólowymi, które powód do chwili obecnej odczuwa. Nadal musi kontynuować rehabilitację. Jest ograniczony ruchowo i pomimo upływu czterech lat nie powrócił do stanu zdrowia sprzed wypadku. Wskazując na art. 444 § 2 k.c. sąd wskazał, że przepis ten reguluje trzy, oparte na różnych podstawach faktycznych, świadczenia rentowe: z tytułu utraty zdolności do zarabkowania, z tytułu zwiększenia się potrzeb poszkodowanego oraz z tytułu zmniejszenia się jego widoków powodzenia na przyszłość. Każda z wymienionych w tym przepisie podstaw świadczenia rentowego stanowi samoistną przesłankę jej zasądzenia. W przedmiotowej sprawie zaistniały dwie z powyżej wskazanych przesłanek świadczenia rentowego.

Pierwszą z nich jest utrata przez powoda zdolności zarabkowania. Powód domagając się renty z tego tytułu wskazywał, że zasadną jest kwota 2 440,77 zł miesięcznie, wynikająca z utraconego przez powoda dochodu z prowadzonej działalności gospodarczej w średniej wielkości 3 471 zł, pomniejszona o świadczenie rentowe z (...) i 150 zł z tytułu dochodów z gospodarstwa rolnego. W ocenie Sądu Okręgowego kwota ta jest zawyżona i nie odpowiada rzeczywistemu rozmiarowi zdolności zarabkowania powoda. Powód dochody z prowadzonej działalności gospodarczej obliczył na podstawie średniej z lat 2003 – 2011, ale nie wskazał, jakie dochody osiągał w 2007 i 2009 r. W ocenie Sądu takie wyliczenie nie daje podstaw do przyjęcia, iż wskazane przez powoda dochody osiągałby on również w przyszłości. Zwrócić należy uwagę, że za rok 2009 powód nie przedstawił kopii zeznania podatkowego, w roku 2010 w zeznaniu zadeklarował dochód jedynie w wysokości 3 150 zł rocznie zaś w roku 2011 w kwocie 3 810,73 zł rocznie. Były to lata poprzedzające wypadek, który miał miejsce 5 listopada 2011 r.

Mając na względzie komplikacje wiążące się z dokładnym ustaleniem dochodów, jakie pokrzywdzony mógłby osiągać w przyszłości, zwłaszcza gdy chodzi o dochody związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, gdzie rozpiętość tych dochodów w poszczególnych latach może być znacząca i zależy od wielu uwarunkowań rynkowych – zwrócić należy uwagę, że renta zasądzana z tego tytułu powinna być odpowiednia do okoliczności sprawy i nie musi stanowić dokładnej kalkulacji dochodów osiągniętych w latach poprzednich. Nie ma bowiem pewności, iż takie dochody powód osiągałaby również w przyszłości, zwłaszcza, że w ostatnich trzech latach poprzedzających wypadek powód nie deklarował dochodów tak wysokich, jak w latach poprzednich. Kierując się zatem kryterium odpowiedniości świadczenia i stosując art. 322 k.p.c. Sąd Okręgowy mając na względzie wszystkie okoliczności sprawy uznał, iż wysokość renty w kwocie 1 000 zł miesięcznie będzie w wystarczającym stopniu kompensować utratę dochodów z prowadzonej przez powoda działalności. Ponadto powód - pomimo, iż nadal jest uznany za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym, co wynika z orzeczeń stosownych komisji (...) - to jednakże nie jest całkowicie niezdolny do jakiegokolwiek zarabkowania. Został zaliczony do lekkiego stopnia niepełnosprawności na okres od 10 września 2013 r. do 1 października 2016 r. W orzeczeniu wskazano, że powód może podjąć zatrudnienie w ramach otwartego rynku pracy w warunkach uwzględniających jego stan zdrowia. Zatem powód może podjąć próbę pozyskiwania dochodów poza rolnictwem. Oczywiście z uwagi na stan zdrowia nie można od powoda wymagać, by podjął starania pozyskania znaczących dochodów, jednakże zdolność powoda do podjęcia zatrudnienia w ograniczonych warunkach musi być brana pod uwagę przy ustalaniu wysokości świadczenia rentowego związanego

z wypadkiem. Sąd Okręgowy ustalając świadczenie rentowe z tytułu utraconych dochodów jako odpowiednie do okoliczności sprawy i prawdopodobnych dochodów jakie osiągałby powód ustalił to świadczenie na kwotę 1 000 zł miesięcznie, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Ponadto Sąd przyznał również powodowi świadczenie rentowe z tytułu zwiększonych potrzeb. Tu również kierując się kryterium odpowiedniości świadczenia do okoliczności sprawy Sąd ustalił wysokość tego świadczenia na kwotę 200 zł. Powód ponosił wydatki związane z zakupem leków i koniecznością dojazdów na zabiegi medyczne i rehabilitację. W przybliżeniu średnia wysokość tych wydatków kształtowała się na poziomie ok. 200 zł miesięcznie i na taką kwotę Sąd Okręgowy ustalił wysokość świadczenia rentowego z tytułu zwiększonych potrzeb.

Termin początkowy obydwu świadczeń rentowych Sąd ustalił zgodnie z żądaniem powoda na dzień 5 listopada 2011 r. Zdaniem sądu podstawę powstania prawa do renty na gruncie art. 444 § 2 k.c. stanowi szkoda na osobie i termin początkowy przysługiwania takiego roszczenia nie jest zależny od zainicjowania postępowania likwidacyjnego czy nawet zgłoszenia takiego roszczenia przez pokrzywdzonego. Jeżeli tylko spełnione są przesłanki roszczenia rentowego, to początkowy termin takiego świadczenia nie jest uzależniony od tego, kiedy pokrzywdzony zgłosi roszczenie - o ile nie uległo ono przedawnieniu, co w tym przypadku nie miało miejsca. Utrata zdolności do pracy i zwiększenie się potrzeb miały miejsce już od dnia wypadku, tj. 5 listopada 2011 r., zatem wobec spełnienia przesłanek świadczenie rentowe należne jest powodowi właśnie od tej daty.

O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 100 k.p.c. i art. 113 ust 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych .

Apelację od powyższego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie renty wniosła strona pozwana, zarzucając:

- naruszenie art. 6 w zw. z art. 442 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że powód udowodnił zasadność domagania się renty w wysokości 1 200 zł płatnej od 5 listopada 2011 r.,

- naruszenie art. 14 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych (...) przez zasądzenie odsetek od kwot renty zakres przed 17 lutego 2015 r., pomimo, że dopiero w tym dniu zgłoszono to roszczenie pozwanemu,

- art. 824¹ k.c. poprzez zasądzenie odszkodowania przewyższającego wysokość szkody.

Apelująca wносиła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonym zakresie oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że powód nie wykazał zasadności żądania renty co do zasady, poza tym roszczenie to nie było wymagalne w datach, od których sąd zasądził odsetki a powód nie jest niezdolny do wykonywania pracy zna skutek przedmiotowego wypadku. Nie wykazał on żadnej aktywności w kierunku zaleźnienia pracy. Pobierana renta z (...) przewyższa osiągnany przez powoda dochód z prowadzonej działalności a powód nie wykazał, by realnie mógł osiągać wyższe dochody, gdyby nie uległ wypadkowi. Renta ta zatem wyrównuje szkodę w tym zakresie. Nadto obrażenia, jakich doznał powód były powierzchowne a jego stan zdrowia nie jest wynikiem wypadku. Faktury, jakie przedłożył powód obejmują wydatki na leki niezwiązane z dolegliwościami powoda wynikłymi z wypadku. Powód nie doznał zwiększenia potrzeb.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, podtrzymując swoje stanowisko wyrażane przed sądem I instancji.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji i zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej jest jedynie częściowo zasadna, a to w zakresie, w jakim zakwestionowano początkową datę odsetek od kwot zasądzonych od pozwanej na rzecz powoda z tytułu renty, o czym będzie mowa poniżej.

Strona apelująca nie podniosła zarzutu opartego na treści art. 233 § 1 k.p.c. i nie zakwestionowała ustaleń faktycznych, poczynionych przez sąd I instancji. W uzasadnieniu apelacji apelująca odwołuje się do szeregu dowodów – tych samych, które posłużyły sądowi do czynienia ustaleń – i m.in. w oparciu o te dowody przedstawia szereg twierdzeń, mających na celu wykazanie nieprawidłowości w stanowisku sądu. Jednocześnie pozwana pomija bądź nie dostrzega, jak te dowody zostały przez sąd ocenione i jakie na ich podstawie wyciągnięto wnioski. W szczególności sąd – zbieżnie z twierdzeniami pozwanej – ustalił okoliczności związane z orzeczeniem o niepełnosprawności powoda i możliwościami ewentualnego jego zatrudnienia, wynikającymi z tego orzeczenia i dochodami z działalności gospodarczej, osiąganymi w latach minionych. Natomiast twierdzenia apelującej co do skutków wypadku w odniesieniu do stanu zdrowia powoda z podkreśleniem tych schorzeń, które z wypadku nie wynikają, pozostają w sprzeczności z ustaleniami sądu, które w tej kwestii są szczegółowe (a jak napisano wyżej, nie zostały zakwestionowane przez apelującą). Uważna lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku pozwala dostrzec oddzielenie przez sąd schorzeń związanych i niezwiązanych z wypadkiem. Podobnie wygląda kwestia wydatków na leki – sąd nie uwzględnił wszelkich wydatków objętych fakturami, złożonymi przez powoda, lecz jedynie lek N. i leki przeciwbólowe. Wskazywanie zatem na te pozycje faktur, które nie dotyczą potrzeb powoda nie ma uzasadnienia wobec treści ustaleń i wywodów sądu.

Skoro skutecznie nie zakwestionowano ustaleń Sądu I instancji, Sąd Apelacyjny na tych ustaleniach opiera swoje rozważania.

Przechodząc do rozważań co do zasadności zasądzonej na rzecz powoda renty (strona pozwana mylnie wskazuje naruszenie art. 442 § 2 k.c. zamiast 444 § 2 k.c.) dostrzec trzeba przede wszystkim, że sąd I instancji zasadnie przyjął zaistnienie dwóch przesłanek dla jej zasądzenia, tj. utraty zdolności do zarobkowania i zwiększenia się potrzeb powoda. Podzielić należy pogląd Sądu Okręgowego, że wyliczenie należnej powodowi renty wynikającej z obu przesłanek musi być dokonane przy zastosowaniu art. 322 k.p.c., bowiem ścisłe udowodnienie roszczenia o naprawienie szkody w tym zakresie nie jest możliwe. Słusznie zwraca uwagę sąd I instancji, iż dochody powoda w różnych latach przed wypadkiem różnie się przedstawiały. Jednakże powód przekonująco przedstawił przyczyny osiągnięcia niższych dochodów w niektórych latach, wynikające z poświęcenia się aktywności związanej z wykańczaniem własnego domu lub pomocą w budowie rodzeństwu. Pozostaje poza sporem, że powód nadal prowadził działalność gospodarczą. Zasady doświadczenia życiowego wskazują, że osiąganie z takiej działalności dochodu na poziomie 1 000 zł miesięcznie nie powinno budzić żadnych wątpliwości w okolicznościach niniejszej sprawy. Postępowanie dowodowe wykazało także, że powód z racji następstw wypadku (co sąd wyraźnie oddziela od innych schorzeń powoda) nie może prowadzić takiej działalności, jaką prowadził przed wypadkiem. Co do części następstw rokowania są niepomysłne, powód doznaje znacznych ograniczeń, wymaga rehabilitacji i kontroli – okoliczności te ustalił sąd na podstawie zgromadzonych dowodów a ustalenia tego strona pozwana nie zdołała skutecznie zakwestionować.

Zwrócić także trzeba uwagę na to, że renta (...) została przyznana powodowi z uwagi na utratę przezeń możliwości pracy w gospodarstwie rolnym - renta ta zatem nie rekompensuje powodowi utraty możliwości zarobkowania w ramach prowadzonej działalności gospodarczej na rynku usług budowlanych i nie może podlegać odliczeniu od renty wyrównawczej (tak m.in. SA w Krakowie w sprawie I ACa 52/14).

Także co do drugiej z przesłanek, tj. zwiększonych potrzeb, obliczanych również przy zastosowaniu art. 322 k.p.c. Sąd Okręgowy ma rację, przyjmując kwotę 200 zł miesięcznych wydatków na ten cel. Koszty leku N., środków przeciwbólowych i dojazdów na zabiegi medyczne i rehabilitację, jakie ponosił i ponosi powód uzasadniają taką wysokość renty z tego tytułu.

Obydwie przesłanki zasądzenia renty zaistniały od chwili wypadku. Słusznie zatem przyjmuje sąd, że kwoty po 1 200 zł miesięcznie tytułem renty należą się powodowi od listopada 2011 r. Do naruszenia art. 444 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, iż zasadna jest renta w kwocie 1 200 zł zatem nie doszło.

Umknęło jednak sądowi I instancji, iż żądanie przedmiotowej renty należy traktować jak roszczenie odszkodowawcze. Jeśli chodzi o wymagalność tego roszczenia, istotna jest chwila zgłoszenia przez powoda żądania w tym zakresie. Nie ma zatem racji Sąd Okręgowy twierdząc, iż początkowy termin tego świadczenia nie zależy od tego, kiedy powód je

zgłosił. W niniejszej sprawie żądanie to zawarte zostało w piśmie powoda z 21 października 2014 r. (k.391), brak jednak dowodu doręczenia wówczas tego żądania stronie pozwanej (powód nie dołączył dowodu doręczenia tego pisma ubezpieczycielowi). Doręczenie zostało dokonane przez sąd i nastąpiło ono w dniu 17 lutego 2015 r. Poszczególne raty renty nie były zatem wymagalne przed tą datą i nie było podstaw, by zasądzić odsetki od nich począwszy od daty wypadku. Należało zatem skapitalizować rentę za okres od listopada 2011 r. do marca 2015 r. (40 miesięcy po 1 200 zł = 48 000 zł). Odsetki od tej kwoty mogą być naliczone dopiero od 18 marca 2015 r., zważywszy na datę doręczenia pisma z żądaniem w tym zakresie stronie pozwanej oraz 30-dniowy okres, wynikający z treści art. 14 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych (...).

Dopiero od rat renty płatnych od kwietnia 2015 r. naliczane mogą być odsetki za opóźnienie w płatności którejkolwiek z rat.

Apelacja okazała się więc zasadna tylko w zakresie dotyczącym odsetek, opisanym powyżej. Jednakże ta zmiana wyroku, dokonana na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. nie wpływa na rozstrzygnięcie o kosztach, zawarte w zaskarżonych punktach V i VI wyroku Sądu Okręgowego – zasądzone kwoty główne pozostają w istocie bez zmian.

W pozostałym zakresie apelacja uległa zatem oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Oceniając natomiast, w jakiej części strona pozwana utrzymała się przy swoim żądaniu zawartym w apelacji zauważyć należy, że pozwana jest wygrywającą spór o odsetki od kwot po 1 200 zł miesięcznie za znaczny okres, bo od listopada 2011 do marca 2015 r. W pozostałym zakresie apelacja uległa jednak oddaleniu. Fakt ten uzasadnia zniesienie pomiędzy stronami kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

SSA Barbara Baran SSA Anna Kowacz-Braun SSA Józef Wąsik